

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG VÁRMEGYÉBEN TALÁLHATÓ NÉHÁNY VADÁSZTÁRSASÁG GAZDASÁGI HELYZETÉNEK ELEMZÉSE

Vigh Szabolcs¹ – Veres Boglárka¹

¹ Nyíregyházi Egyetem, Műszaki és Agrártudományi Intézet, Agrártudományi és Környezetgazdálkodási Intézeti
Tanszék, 4400 Nyíregyháza, Sóstói u. 31/b., e-mail: vigh.szabolcs@nye.hu

<https://doi.org/10.71066/FTTMK.2.34>

Bevezetés

Az utóbbi évek gazdasági helyzete a vadgazdálkodásra is alaposan rányomta bélyegét, különös tekintettel annak pénzügyi szektorára. A vadgazdálkodás nem a vadászat számára keretet adó szaktevékenység összegző neve, hanem a gazdaságnak egy olyan ágazata, mely része a vidék gazdálkodásának, a vidék fejlesztésének egyik hajtóereje. Minden olyan döntés, meghatározás, mely ezen ágazattal kapcsolatos, az ágazat gazdasági eredményeire és pénzügyi feltételeire is átfogó befolyással bír. A hazai vadgazdálkodás a legtöbb évet pozitív gazdasági adatokkal zárta, hosszútávon nyereségesnek látszik, viszont az elmúlt években rengeteg tényező nehezítette a vadásztársaságok bevételszerzési lehetőségeit. Megemlíthetjük a COVID-19 miatt visszaeső külföldi (jellemzően német, osztrák, olasz és V4-es vendégkör) bér vadászati lehetőségektől kezdve, a tagok, ezzel a tagdíjak csökkenő tendenciáján át a 2000-es évek óta hanyatló gímszarvasállományt, de említésre méltó árnyoldal az egyre inkább bonyolódó külföldi vadhúspiaci nehézségek is. A fiatalabb generáció egyre erőteljesebb urbanizálódása és társadalmi szemléletének átalakulása sem kedvez a vadász hagyományok megőrzésének és továbbvitelének. A felsoroltakon kívül számos negatív tényező indokoltá teszi a vadgazdálkodás, mint gazdasági ágazat aktuális működési struktúrájának átértékelését, fejlesztési alternatívák szorgalmazását, ugyanis hazánk rendelkezik olyannyira értékes, nagybecsű vadállománnyal, mely által alkalmas befektetés arra, hogy megfelelően irányított igazgatás és piaci munka mellett, hosszú távon további sikereket érhesen el. Célkitűzésünk, hogy a gazdasági szempontból némileg mellőzött vadgazdálkodás gazdasági helyzetét lokálisan, megyénk valamennyi szegletére lebontva, felülvizsgálva elemezzük, és fejlesztési lehetőségekre tegyünk javaslatot. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye három vadásztársaságának gazdasági, statisztikai adatait használtuk fel.

Irodalmi áttekintés

A mára kialakult modern vadászati tevékenység az emberiséggel együtt fejlődött, módosult, munkálatainak sora többször gyarapodott, illetve szűkült, mire jelenbeli formájára csiszolódott. Maylein (2006) elmélete szerint a vadászat az ember evolúciójának terméke lehetett, nem pedig az evolúció elindításának lökete, tehát amiképpen fejlődött az emberi társadalom, a módszerek, a technológiák, úgy követte azt a vadászat is.

Az 1996. évi LV. a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló törvény (továbbiakban Vtv.) 59. §-a deklarálja a vadász fogalmát, melynek értelmében vadászati tevékenységet folytathat minden olyan természetes személy, aki érvényes vadászjegy vagy vadászati engedély birtokában van. Kiegészíti továbbá azzal, hogy vadászlőfegyverrel történő vadászat esetén annak tartási engedélyével, ragadozó madárral történő vadászat esetén a természetvédelmi hatóság által kiállított ragadozó madár tartására feljogosító engedéllyel, vadászijjal való vadászat esetén feljogosító kiegészítő vizsgával, magyar agárral történő vadászat esetén agarászatra feljogosító kiegészítő vizsgával rendelkezik (INTERNET 1).

A vadászati jog Magyarország történetében hosszú és változatos fejlődésen ment keresztül. Már a honfoglalás idején is különböző jogok illeték a törzsfőket és egyéb nemeseket, majd számos szabályozást intéztek a középkorban is, előkészítve a mai, modern állam szoros keretek közé felépített vadászathoz való jogát. A vadászat miképpen történő kivitelezésére a korai időkben jelentős mennyiségű és érdemes feljegyzés nem lelhető fel. Csekély történelmi forrásokat alapul véve azonban azzal tisztában vagyunk, hogy már a honfoglaláskori férfiaknak is az egyik

legfontosabb tevékenysége volt. A vadak húásával, prémjével nem csak saját igényeiket tudták fedezni, de az útbaeső, később szomszédos népekkel a kereskedelem tárgyává tették. Ezekben az időkben a közösségek minden szabad tagja gyakorolhatta a vadászatot. Ahogy azonban a vadállomány fogyatkozónak indult, őseink felismerték, hogy korlátozásokra van szükség, és ezzel egyidőben megszületett hazánk orvvadászatának fogalma is (Gyurcsó et. al., 2023).

Magyarországon a vad az állam tulajdonát képezi, a Vtv.-ben szereplő határozata alapján azonban engedélyezi a vadászatra jogosult egyénnek, hogy rendelkezzen a vad fölött. A vadászat joga és az adott földhöz tartozó tulajdonjog nem különíthető el. A föld tulajdonosa a fent említett törvény határozatainak keretén belül kell hogy gyakorolja vadászati jogát. Egyéni, szuverén vadászati jog során vadászati joggal élni kvalifikálható, ha a vadászatra illetékes személy privát vadászterületén ön maga vadászik, esetleg általa résztvevő vadász részére nyújt vadászat gyakorlását biztosító alkalmat. Ezen kívül, írásbeli szerződés alapján, ellenszolgáltatás mellett más vadászoktat, illetve vadásztársaságokat juttat vadászati lehetőséghez, megszabva a vadászható fajú és számú vadakat (INTERNET 1). Jogi oldalról vizsgálva a vadásztársaság (legtöbb esetben) egyesületi formában működő jogi személy, mely egy rendkívül komplex szabályzattal rendelkezik, és számos jogszabályra támaszkodik alapítása és működése során (Bezdán, 2013). A vadásztársaság megnevezés alatt a törvény egy olyan egyesületet értelmek, melynek összes tagja kimondottan sportvadászati célból kíván az egyesület kötelékébe lépni, illetve az egyesület minden tagja, kivétel nélkül rendelkezik a vadászat gyakorlására feljogosító okmányokkal (INTERNET 1).

A vadásztársaságok megalakulásának elsődleges célkitűzése a vadászat, mint sporttevékenység működtetése, az aktuálisan érvényben lévő jogszabályok, illetve kulturált, társadalmi értékeket figyelembe vevő magatartás keretében. Továbbiakban céljai között szerepelhetnek egyebek is, a hatályban lévő természetvédelmi jogi szabályozás alapján pedig még elvárás is a természet, a vadállomány védelmezése, az emellett történő hatékony fellépés (Zwillinger, 2016).

A vadászati tevékenységet folytatók számára nem csak jogilag, de környezetgazdálkodási, illetve humánus szempontokból is kötelesség a természeti értékek megőrzése, a fenntarthatóság és természetszerű vadgazdálkodás alkalmazása, ez jelenti ugyanis a modern társadalmak hosszútávú fenntarthatóságának, ökológiai egyensúlyának kulcsát (Мельников, 2007). A vadásztársaság köteles a területén folytatott vadgazdálkodást és vadászati tevékenységet a mező és erdőgazdálkodás érdekeivel, valamint a környezet és természetvédelemmel összhangban megvalósítani, tagjai részére vadászati lehetőséget biztosítani. Köteles a vad életmódja révén keletkező károk megelőzése érdekében a szükséges intézkedéseket (mint például a vad elriasztása vagy vadkárelhárító vadászatok tartása) megtenni (INTERNET 2).

A vadászat és a vadgazdálkodás egymással kölcsönhatásban lévő, egymást kiegészítő tevékenységek, egyik a másik nélkül nem működhet. Vadgazdálkodás alatt ugyanis a vadállomány igazgatását, szabályozását, illetve annak állományának és élőhelyének védelmét értjük. A tervszerűen folytatott gazdálkodás ugyanis tekintettel van a vadásztársaság területén végzett egyéb gazdasági tevékenységekre, a vadak élőhelyére és annak védelmének kritériumaira, a vadállomány hosszútávú fennmaradására, mely alapján megállapítható, mennyire is komplex feladat, ami széleskörű szaktudást igényel. A vadásztársaságok és vadászatra jogosult személyek tervszerű vadgazdálkodásra való kötelezettségét törvény írja elő. Ennek értelmében kötelesek a vadállomány megfelelő élőhelyének biztosítására, a vadállomány ésszerű kiaknázására és annak fenntartható módon történő hasznosítására. Vadgazdálkodási tevékenységüket szükségszerűen kell összehangolniuk a vadászterületen folyó egyéb gazdasági tevékenységekkel, például különböző mezőgazdasági munkálatokkal. Az eddig tárgyalt összetett feladatok eredményességéhez vadgazdálkodási tervek létrehozása elengedhetetlen. Az éves tervek tartalmazzák fajonként levadászható létszámot, a vadászterületre vadászat céljából mesterségesen telepített fajok darabszámát, apróvadak gyérítésének tervét, a vadászat eszközeit, illetve ütemét. Az Agrárminisztérium Országos Vadgazdálkodási Adattárát üzemeltet, mely országos szinten, vadászterületekre és különböző körzetekre lebontva számontartja a hazai vadgazdálkodás adatait, rögzíti annak változásait. Ezen adatok alapján a magyarországi vadgazdálkodásról naprakész

következtetéseket lehet levonni, minőségi romlás esetén pedig irányelveket meghatározni a fejlesztés érdekében (Ésikné, 2020).

Anyag és módszer

Vizsgálataink során a Nyírmadai Egyetértés Vadásztársaság, a Tarpai Földtulajdonosok Vadásztársaság és a Csengeri Földtulajdonosok Aranyfácán Vadászegyesület pénzügyeinek kezelésének hatékonyságát vetettük össze. A három vadászegyesület lokációjának alapján került kiválasztásra, ugyanis területük lefedi a Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye különböző pontjait. Ennek megvalósításához alapos kutatómunkát kellett végeztünk, felkeresve az adott vadásztársaságok vezetőit. A kutatómunka során először fel kellett térképezni, hogy a vadásztársaságok milyen földrajzi és egyéb természeti adottságokkal, erőforrásokkal rendelkeznek, ugyanis legnagyobb mértékben ezen tényezők befolyásolják tevékenységük eredményességét, amelyek a bevételüket is meghatározzák. Ezen az úton elindulva történt a bevételek és a kiadások összehasonlító vizsgálata, először az adott vadásztársaságon belül, majd pedig valamennyiük pénzügyi adatait összevetve.

A vadásztársaságok gazdálkodása

Az adott vadásztársaságok vagyonukkal önállóan gazdálkodnak, tartozásaiért saját vagyonukkal felelnek. A tagok – a tagdíj és az esetlegesen előírt vagyoni hozzájárulás megfizetésén felül – a vadásztársaság tartozásaiért saját vagyonukkal nem felelnek. A vadásztársaságok alapító okiratai alapján a vadásztársaságok bevételei származhatnak: a közgyűlés által a rendes tagokra megállapított éves tagdíjakból (ezen összeg megfizetésére a vadásztársaságok Házi Szabályzata határozza meg a részletes szabályokat), a közgyűlés által meghatározva, a rendes tagok felé alkalmanként megállapított, befizetendő vagyoni hozzájárulásokból, az alapcél szerinti tevékenységből származó bevételekből, az alapcélú tevékenységgel szorosan összefüggő, gazdasági/vállalkozási tevékenységből befolyó összegekből, hitelekből, kölcsönökből, adományokból és egyéb bevételekből.

A vadásztársaság költségei lehetnek: az alapcél szerinti tevékenységekhez és azok gazdasági/vállalkozási tevékenységéhez közvetlenül kapcsolódó költségek (pl. vadatetés, emberi erőforrások költségei), a vadásztársaság működtetéséhez nélkülözhetetlen költségek és egyéb kiadások. A vadásztársaság költségeinek elemzésénél az egyszerűség és átláthatóság kedvéért anyagi jellegű, személyi jellegű és egyéb költségeket különböztetnek meg, mivel a vadásztársaságuk maguk is ilyen formában foglalmazták meg éves költségvetésüket.

A Nyírmadai Egyetértés Vadásztársaság

Az 1970-es évek végén alakult Nyírmadai Egyetértés Vadásztársaság, mely a felső-tiszavidéki vadgazdálkodási tájegységben helyezkedik el. Székhelye 4565 Pusztadobos, Petőfi út 36. (Vadászház). Az M3 autópálya utolsó lehajtója éppen ezen a terület közepébe csatlakozik. Vadászterületük nagysága 7655 ha, ebből Vásárosnamény 635 ha, Nyírmada 2144 ha, Pusztadobos 1483 ha, Ilk 573 ha, Gemzse 389 ha, Nyírparasznya 590 ha, Nagydobos 1053 ha és Nyírkarász 798 ha tesznek ki. A terület 96,7%-a magántulajdon, további 2,9% állami tulajdon, míg 0,4% egyéb jellegű terület. A tagok száma 20 fő, közülük hivatásos vadász 2 fő. A vadászterületük az Északkelet-Nyírség kistáj szélhordta homokkal fedett hordalékkúp síkságán helyezkedik el. A felszíne észak, északkelet felé lejt, az átlagos lejtésszög 3% alatti. A terület északi és középső része alacsony hullámos síksági, déli része közepes magasságú tagolt síksági típusba sorolható. A tengerszint feletti magasság átlagosan 135 méter (Pócsi, 2008). A vadászterület 59,7%-a mezőgazdasági művelés alatt áll, a szántóföldi növénytermesztésbe vont terület nagysága 37,4%. A szántókon a kapás kultúrák dominálnak, ezek közül is legfőképpen a kukorica, a napraforgó, a dohány és a burgonya. Jelentős területet foglalnak el zártkertek, bekerített gyümölcsösök, illetve telepített erdők. Vadászterületén megtalálható a vaddisznó, a róka, a nyúl, a fácán, a réce, az őz, a gímszarvas.

A Tarpai Földtulajdonosok Vadásztársaság

A második vizsgált vadásztársaság a Tarpai Földtulajdonosok Vadásztársaság, melynek székhelye 4931 Tarpa, Rákóczi út 2/C. A vadásztársaság a Beregi-síkságon fekszik, melyet igen hosszú vonalon az ukrán-magyar államhatár, a Tisza folyó, valamint a települések közötti műutak határolnak. Területének pontos nagyságát kérésre nem tudták meghatározni, ugyanis ezen a környéken rengeteg az elszórtan fekvő természetvédelmi és tájvédelmi terület, melyek területén mezőgazdasági és vadászati tevékenység folytatása nyilvánvalóan tilos, ám Tarpa, Gulács, Tivadar, Beregsurány, Hetefejércse és Márokpapi határterületei biztosan a vadásztársaság lefedettsége alá tartoznak – ez becslések szerint 8000 ha-t jelent. Területe biológiailag rendkívül színes, mivel mocsarak, őstölgyesek, nádasok, rekettyések tarkítják. Domborzatilag legnagyobb része síkság, csak Tarpa község határában emelkedik ki a 154 m magas Tarpai-hegy, a kis vulkáni kúp a beregszászi hegyek előhírnökeként. Magyar viszonylatokon belül is igazi vadászparadicsomnak számít a vadásztársaság egész területe: a muflon kivételével minden vadászható vadfajnak ad otthont. Az egyesület területén számos emlékezetes vadászati élmény és kiemelkedő trófea született. A tagok száma jelenleg 42 fő.

A Csengeri Földtulajdonosok Aranyfácán Vadásztársaság

A Csengeri Földtulajdonosok Aranyfácán Vadászegyesületének működési területe a Szatmári-síkságon, a román határ szomszédságában található, a Szamos folyó bal partján, mintegy 3800 ha-on, és magába foglalja Csenger, Csengerújfalú, Ura és Pátyod települések határát. Székhelye 4765 Csenger, Béke utca 43. A terület geomorfológiai szempontból tökéletes síkság, a magasságkülönbségek elenyésző mértékűek. 20 %-a erdős terület, fasor, 80%-a pedig mezőgazdasági jellegű – főleg szántóföldi növénykultúráknak teret adó terület, ebből kifolyólag inkább apróvad van jelen ezen a területen, ők jelentik a vadásztársaság fő profilját, de a vadászmeister elmondása alapján évről-évre növekszik a vaddisznó- és gímszarvasállomány is, így napjainkban és a jövőre való tekintettel is inkább ebbe az irányba szeretnének orientálódni. A vadászegyesület területén jelenleg 28 magasles található, mindegyiknél szóró, sózó és itató áll rendelkezésre. A Szamos folyó természetes határvonaluk, s mivel nincsen más természetes vízforrás a területen, különösen nagy erőforrásokat igényel az ivóvízről való gondoskodás. A tagok száma jelenleg 28 fő.

Eredmények és értékelésük

A vadásztársaságok bevételei

A vadásztársaságok 2023-as évi gazdasági jellegű adatait vizsgáltuk. A bevételek meghatározására már a vadásztársaságok felkeresése előtt pontos tervezetet, szempontokat állítottunk fel, így az alapító okiratuk és a szakirodalmak felhasználásával sikeresen felvázoltam, hogy a vadásztársaságok bevételei milyen erőforrásokból származhatnak. Ennek alapján, illetve a vadásztársaságok költségvetéseit összevetve létrehoztam néhány fontos szempontot, melyek értékelése alapján vizsgálni szeretném a vadásztársaságok következő inputjait: az értékesítés nettó árbevételét (trófea, vadhús), a tagdíjakból származó bevételeket, a támogatásokból származó bevételeket, valamint az adományokból származó/egyéb bevételeket.

Nyírmadai Egyetértés Vadásztársaság

A Nyírmadai Egyetértés Vadásztársaság kimagaslóan szép összeget, mintegy 11.515.000 Ft-ot ért el 2023-ban az értékesítésből származó nettó árbevétel. Ezt követik az állami támogatásokból származó bevételek, melyek pontos összege tavaly 5 millió Ft volt. A tagdíjakból származó bevétel 1.920.000 Ft-ot volt. Ennél a vadásztársaságnál jelentős bevétel származott az adományokból is, összesen 430.000 Ft-ot sikerült összegyűjteniük (1. táblázat). A vadásztársaság összes nettó bevétele mintegy 18.865.000 Ft volt.

Tarpai Földtulajdonosok Vadásztársaság

A tarpai székhelyű vadásztársaság 2023-as évi költségvetése alapján a nyírmadaihoz hasonló, megyei szinten jelentős összegű, mintegy 10.888.000 Ft-os értékesítésből származó nettó jövedelemmel zárták az évet. A második legmagasabb érték a tagdíjakból származó bevételek,

melyek teljes összege 3.185.000 Ft volt. Ez az összeg a vizsgált vadásztársaságok közül messze a legjobb érték. Ezen kívül különféle adományokból származott 150.000 Ft bevételük. A tarpai vadásztársaság a 2023 évben ugyanis semmilyen állami támogatást nem nyert el (1. táblázat). Az éves nettó árbevételük összesen 14.223.000 Ft volt.

1. táblázat: A három vizsgált vadásztársaság 2023. évi bevételeinek összehasonlítása

	Vadásztársaság		
	Nyírmadai Egyetértés Vadásztársaság	Tarpai Földtulajdonosok Vadásztársaság	Csengeri Földtulajdonosok Aranyfácán Vadásztársaság
Értékesítésből származó nettó árbevétel (Ft)	11.515.000	10.888.000	2.200.000
Tagdíjakból származó bevételek (Ft)	1.920.000	3.185.000	5.040.000
Támogatásokból származó bevételek (Ft)	5.000.000	-	-
Adományokból származó bevételek (Ft)	430.000	150.000	-
Összesen (Ft)	18.865.000	14.223.000	7.240.000

Csengeri Földtulajdonosok Aranyfácán Vadásztársaság

A csengeri illetőségű vadásztársaság 2023. évi költségvetéséből kiderült, hogy legtöbb bevétele a tagdíjak beszedéséből származik, mintegy 5.000.040 Ft értékben, és csak ezt követi az értékesítésből származó nettó árbevétel 2.200.000 Ft. A vadásztársaság az elmúlt évben nem nyert el állami támogatást, illetve adományokban sem részesült (1. táblázat). A Csengeri Földtulajdonosok Aranyfácán Vadásztársaság 2023. évi összes nettó árbevétele mintegy 7.240.000 Ft volt.

A vizsgált vadásztársaságok 2023. tárgyévi árbevételének összehasonlító táblázatából kitűnik, hogy a legmagasabb éves árbevétellel a Nyírmadai Egyetértés Vadásztársaság rendelkezett (1. táblázat). A vadászmasterrel való konzultáció után megtudtuk, hogy a vadásztársaság energiát és anyagi javakat nem sajnálva fektetett szakmailag felkészült emberi erőforrásokba. Ezen adatok tükröződnek az elnyert pályázatok mértékéből, illetve az értékesítésből származó bevétel nagysága is a helyes vadgazdálkodási eljárások eredménye, mellyel európai viszonylatban is egyedülálló vadállományt sikerült létrehozniuk. A 2. táblázatban is jól látható ennek pozitív pénzügyi következménye.

2. táblázat: A vadásztársaságok 2023. évi értékesítésből származó nettó árbevételeinek összehasonlítása

	Értékesítésből származó nettó árbevétel megoszlása (2023)		
	Trófeákból származó bevétel (Ft)	Vadhús értékesítéséből származó bevétel (Ft)	Összesen (Ft)
Nyírmadai vadásztársaság	9.300.000	2.215.000	11.515.000
Tarpai vadásztársaság	8.900.000	1.988.000	10.888.000
Csengeri vadásztársaság	1.600.000	600.000	2.200.000

A Tarpai Földtulajdonosok vadásztársasága nem sokkal marad le a nyírmadai vadásztársaság után, sőt, a tagdíjakból származó bevétele jóval, pontosan fogalmazva 1.265.000 Ft-tal meghaladja a másikat. A vadászmeister szerint ezt a kimagasló eredményt a lefedett terület turisztikai jellegének kihasználásával sikerült véghez vinni. A festői környezet és a környék lakóinak vendégszeretete határon innen és túlról számos vendégvadászt csalogatott a térséghez, a vendégek elhelyezéséről ugyanis egy vadászház, illetve a Huszti-farm gondoskodik. A kistáj hagyományainak megfelelően rengeteg helyi és környékbeli egyesületi tagot számolhatnak.

A Csengeri Földtulajdonosok Aranyfácán Vadásztársaság területi és gazdasági jellegű adataiból is megállapítható, hogy a többi vizsgálat alá vetett vadásztársasághoz képest egy jóval kisebb társulatról beszélünk – ennek ellenére tagdíjakból származó bevétele magasan a másik kettő fölött helyezkedik el. A nyírmadai egyesületét 3.120.000 Ft-tal, a tarpaiét 1.855.000 Ft-tal haladja meg. Ebben az esetben is a tájjellegű hagyományőrzést fedeztem fel. A vadászmeister elmondása alapján a vadásztársaságnál is rengeteg a bel- és külföldi vendégvadászt fogadnak, ebben a tekintetben szoros kapcsolatot ápolnak a Tarpai Földtulajdonosok Vadásztársaságával. Az apróvadra való vadászat ugyanis a környéken kevés vadásztársaság profilján szerepel – főleg ilyen egyedülálló apróvad-faunával –, hiszen a tarpai vadásztársaság „elszívja” a különleges nagyvadra érkező vadászokat, ezen tevékenységük pedig lefedi az apróvadra vadászni kívánó vadászokat.

A vadásztársaságok kiadásai

A vadásztársaságok éves kiadásainál anyag- és személyi jellegű, illetve egyéb költségeket vettem figyelembe, a szempontok ilyen módon való meghatározása ugyanis lefed minden olyan ráfordítást és fogyasztást, melyek egy vadásztársaság működése során előfordulhatnak. A továbbiakban anyagjellegű költségek alatt a vadtakarmány-szükséglet összegét, a vadgazdálkodáshoz, illetve vadászati tevékenység optimális működtetéséhez szükséges eszközöket, tárgyakat, míg a személyi jellegű költségek alatt a hivatásos vadászmeister éves fizetését, illetve egyéb emberi erőforrásokra (mezőgazdasági jellegű munkák, pályázati írás stb.) egy év alatt kifizetett összegeket értjük.

Nyírmadai Egyetértés Vadásztársaság

A 2023. évi költségvetéséből kitűnik, hogy összes évi kiadása 16.922.000 Ft volt (3. táblázat). 2023-ban anyagjellegű költségeik rúgtak a legmagasabbra. Ennek miéértjére azt a választ kaptam, hogy a vadásztársaság az erőforrásait igyekszik a helyes vadgazdálkodási folyamatok ellátására visszaforgatni, illetve műszaki-technikai, valamint idegenforgalmi jellegű

fejlesztéseket létrehozni. Utóbbi fejlesztések közé tartozik a pusztadobosi vadászház folyamatosan zajló felújítása, korszerűsítése, hiszen a többnyire Belgiumból, Spanyolországból, Németországból stb. érkező vendégeket arra érdemes helyen illik elszállásolni. A vendégfogadáson kívül itt zajlanak a közgyűlések, a vadászat előtti és utáni gyülekezők is, így a mindennapi élethez is méltóvá kellett varázsolni a régi vadászházat. Anyagjellegű fejlesztésekre vonatkozóan azt is megtudtam, hogy rengeteg erőforrást vont el a vadászterület dél-nyugati részén elhelyezkedő Csokaly-tó és környékének rendbetétele. Az egykor kiváló horgászparadicsom a Vajai-főfolyás egy felduzzasztott része (Pócsi, 2008), azonban az elmúlt évek alatt többször gazdát cserélt, hol kiszáradt, hol újra feltöltődött, majd újra kiszáradt, s már évek óta ebben az állapotban tengődött. Az elburjánzott nyárasok, akácok jelentős mértékű erdőgazdálkodási munkákat igényeltek. Ezen felül a vadásztársaság ellátta a dúvadartási feladatokat, gondoskodott az elhanyagolt terület vadetetéséről- és itatásáról is. Utóbbit a dagonyák folyamatos mélyítésével igyekeznek támogatni. Mindenféle anyagjellegű költséget összevetve a kiadások mértéke 2023-ban évben a vadásztársaságnál 9.600.000 Ft-ot tettek ki. A személyi jellegű ráfordítások esetükben a hivatásos vadász éves fizetését, illetve egyéb munkákra felkért (pl. pályázatírás, erdőgazdálkodási szakemberek) emberi erőforrások adott munkáért elvégzett bérét jelenti. A személyi jellegű költségek a vadásztársaságnál az elmúlt évben 6.722.000 forintnyi összeg voltak. Az egyéb jellegű költségek 670.000 Ft-ot tettek ki.

Tarpai Földtulajdonosok Vadásztársaság

A Tarpai Földtulajdonosok Vadásztársaság 2023-as költségvetése alapján összes kiadásuk 14.345.000 Ft-ra rúgott. A szóban forgó vadásztársaságnál is az anyagjellegű költségek a legmagasabbak, összesen mintegy 8.203.000 Ft (3. táblázat). A szokásos vadetetésen, vadgazdálkodási folyamatok gördülékeny fenntartásának költségein kívül meglepő volt a tarpai vadásztársaság újonnan létrejött problémája. Történetesen a vadásztársaság határait nagy részben szeli a zöldhatár, az ukrán-magyar államhatár. A szomszédos Kárpátalján pedig 2022. augusztus 5-től a Regionális Védelmi Tanács az ukrán-orosz háború miatti hadiállapotra hivatkozva betiltotta a vadászatot Kárpátalja egész területére vonatkozóan (INTERNET 3). A határon túli vadászok jogosultsága lecsökkent a vadetetésre- és itatásra, illetve néhány orvvadász feltartóztatására, továbbá vadászati tevékenységeket abszolút nem láthatnak el. Ennek eredményeképpen a szomszédos, már ukrán területeken fekvő települések vadgazdálkodása valósággal „elburjánzott”, s nagymértékű vadállomány érkezett, és érkezik folyamatosan a zöldhatáron keresztül Magyarország területére, melyek onnantól kezdve a tarpai vadásztársaság fennhatósága alá tartoznak. Az amúgy is magas kárpátaljai rókaállomány hazánkba vándorlásával nagymértékben pusztítja az apróvadállományt, illetve a magántulajdonban álló porták baromfiállományát is. Az meglévő nagyszámú vadállomány mellé ez igen nagy kihívást jelent a vadásztársaság számára, ráadásul – ugyan még példa nem akadt rá –, tartanak az esetlegesen behozott veszethez fertőzéstől is. Másik nagy problémájuk szintén az ukrán-orosz háború hatása, ugyanis megannyi hadköteles korú férfi próbál illegális módon átjutni szintén a zöldhatáron keresztül. A menekültek azonban a szántókban, gyümölcsösökben rengeteg kárt tettek, ezzel a földtulajdonosoknak tetemes anyagi veszteséget, akár terméskiesést is okozva. Az ukrán oldalon – a határon való átjutáshoz érvényes állatútlevél hiányában – újukra engedett és hazánk területére vándorolt kisállatok nagymértékű pusztítást végeznek az apróvad-állományon, ami miatt a fácánok száma drasztikusan lecsökkent. A vadászmeister elmondása szerint a Tisza rendszeres áradása, medréből való kiöntése is súlyos anyagi jellegű költségeket von maga után minden évben. A 2023-as személyi jellegű költségek a Tarpai Földtulajdonosok Vadásztársaságánál 4.571.000 Ft voltak. Ezek lefedik a vadászmeister éves bérét, illetve egyéb mezőgazdasági munkák elvégzése után járó fizetéseket. Egyéb jellegű költségek 1.571.000 Ft-ot tettek ki 2023-ban.

Csengeri Földtulajdonosok Aranyfácán Vadásztársaság

A Csengeri Földtulajdonosok Aranyfácán Vadásztársaság 2023. tárgyévi összes kiadása a tavalyi évi költségvetésük alapján 5.980.000 Ft volt (3. táblázat). Az anyagjellegű ráfordításaik 1.080.000 Ft-ra tehetők, ebbe beletartoznak a vadetetéshez szükséges

takarmányok – elmondásuk alapján tavalyi évben közel 100 q kukoricát vásároltak –, illetve egyéb, a helyes vadgazdálkodást elősegítő tevékenységek összege. A nyírmadai és tarpai vadásztársaságokhoz hasonlóan természeti – az aszályt leszámítva –, társadalmi vagy egyéb eredetű problémák nem érintették a vadásztársaságot, különösebb nagyobb kiadásai nem akadtak a 2023-as évben. A személyi jellegű költségeik 2023-ban 4.900.000 Ft-ra rúgtak, értelemszerűen ez az összeg a vadászmaster fizetését és az egyéb mezőgazdasági jellegű munkákért fizetett bért tartalmazza. Egyéb költségeik 2023-ban a vadásztársaságnak nem akadtak.

3. táblázat: A vadásztársaságok 2023. évi kiadásainak megoszlása

	A vadásztársaságok 2023. évi kiadásai			
	Anyagjellegű költségek (Ft)	Személyi jellegű költségek (Ft)	Egyéb (Ft)	Összesen (Ft)
Nyírmadai vadásztársaság	9.600.000	6.722.000	670.000	16.922.000
Tarpai vadásztársaság	8.203.000	4.571.000	1.571.000	14.345.000
Csengeri vadásztársaság	1.080.000	4.900.000	-	5.980.000

Össességében a vizsgált vadásztársaságok összes inputját és outputját összevetve kitérünk (4. táblázat), hogy sajnálatos módon a 2023-as évet mindhárom vadásztársaság veszteségesen zárta. Arányaiban a legnagyobb anyagi veszteséget a Csengeri Földtulajdonosok Aranyfácán Vadászegyesülete szenvedte el, hiszen kiadásai az elmúlt évben 2,71-szeres értékben haladták meg a bevételeiket. Nem elhanyagolható a veszteség a másik két vadásztársaság esetében sem. A nyírmadai vadásztársaság kiadásai 1,4-szerese a bevételeknek, míg a tarpai vadásztársaság esetében ez az érték 1,3. Ilyen mértékű gazdasági jellegű kiesést hosszútávon egyetlen vadásztársaság sem engedhet meg magának. A vadásztársaságoknak minél hamarabb ki kell küszöbölni az ily mértékű kiadásokat felemésztő problémákat, illetve bevételeiket tovább kell növelniük. Ezen feladatok megoldására a tanult vadgazdálkodási és gazdasági ismeretek birtokában körültekintő utánajárás után alapos javaslatot kell kiadni.

4. táblázat: A bevételek és a kiadások aránya a vizsgált vadásztársaságoknál

	Összes bevétel (Ft)	Összes kiadás (Ft)	Bevételek és kiadások aránya (%)
Nyírmada vadásztársaság	11.515.000	16.922.000	68,05
Tarpai vadásztársaság	10.888.000	14.345.000	75,90
Csengeri vadásztársaság	2 200.000	5.980.000	36,79

Következtetések

A nyírmadai vadásztársaság 2023-as évét ugyan veszteségesen zárta, vizsgálódásom során megállapítottam, hogy gazdaságilag a fejlődés útjára lépett. A vadászház felújításával, a Csokaly-

tó rendbetételével, műszaki fejlesztésekkel, támogatások elnyerésével és jól képzett munkaerők alkalmazásával úgy gondolom, megfelelő hosszútávú intézkedéseket vittek véghez, melyek a jövőben meghozzák hatásukat a bevételek-kiadások mérlegének optimálisra billentéséhez.

A tarpai vadásztársaság az elmúlt évet ugyan szintén veszteségesen zárta, a vizsgált vadásztársaságok közül az ő mutatójuk volt a legkiemelkedőbb. A kutatómunkám során azt állapítottam meg, hogy hirtelen kellett új problémákkal szembenéznük, melyek felemésztették az egyébként optimális összegű bevételt, és segítség híján egyedül nem tudott megbirkózni ezekkel a problémákkal. A vadászturizmus szempontjából a vadásztársaság évek óta rendkívül jó úton jár. A vendégeket a tarpai Huszti-farm, a vadászház, illetve számos vendéglátóegység szállásolja el, és a helyi vadász kultúra mellett a beregi és szatmári ételeket, néphagyományokat is örömmel mutatják be vendégeiknek. Rendszeresen szerveznek közösségi programokat, közös sütés-főzéseket nem csak vadásztársaságon belül, de azon kívül is, a környező falvak lakosságát is bevonva. Ezen vendégszerető emberek körébe pedig biztosan visszatér még legalább egyszer minden vendégük.

Eredményeink rámutatnak arra is, hogy a vadgazdálkodás gazdasági fenntarthatósága csak akkor biztosítható hosszú távon, ha a természetvédelmi és gazdasági szempontok megfelelő egyensúlyban vannak. A természetvédelmi előírások betartása mellett olyan gazdálkodási megoldásokra van szükség, amelyek egyaránt szolgálják a vadállomány megőrzését és a vadásztársaságok gazdasági stabilitását. Hasonló következtetésre jutott Forgó et al. (2009) is, akik a gyepgazdálkodás vizsgálata során hangsúlyozták, hogy a természetvédelem és a gazdálkodás céljai nem egymással szemben álló, hanem összehangolandó szempontok.

A csengeri vadásztársaság egyesülete zárta a legrosszabban a 2023-as évet gazdasági szempontból, hiszen kiadásaik 2,71-szeres értékben meghaladták a bevételeiket, annak ellenére, hogy különösen nagyobb problémákkal nem kellett szembenéznük.

Általánosságban elmondható, hogy a kiadások csökkentését és bevételek növelését számos oldalról meg lehet közelíteni. Fontos tényező napjainkban a marketing és a PR beépítése a mindennapokba, ugyanis nem mindegyik vadásztársaság rendelkezik 2023-ban webes felülettel vagy social media profillal sem, vagy csak néhány általános információ, újságcikk érhető el róluk az interneten. Ahhoz, hogy a tagok és a vendégek száma növekedjen, minél hamarabb fel kell lépni ezellen a probléma ellen, így hamarabb elérhetővé válna a fiatalabb korosztály is. Elengedhetetlen az állami és Európai Unió támogatások, az elérhető pályázatok folyamatos monitorozása, szakértővel, szaktanácsadóval való folyamatos konzultáció, aki felméri a vadásztársaság lehetőségeit a pályázatok elnyerésének céljából. A magasabb bevétel-generálás érdekében meg kellene emelni a tagdíjak összegét, valamint nagyobb hangsúly kellene fektetni a nagyvadállomány menedzselésébe, azok minőségébe, hiszen magasabb áron értékesíthetők.

További prioritás lehetne a közösségi rendezvények, események gyakoribb megszervezése, a turisztikai jellegű fejlesztések szorgalmazása, nemzetközi színvonalú vadászház létrehozása és szorosabb kapcsolat kialakítás más vadásztársaságokkal, komplett vadászati csomagok szervezése, mely különböző pihenési szempontokat is biztosít a Szatmár-Bereg értékeinek megismeréséhez az ide látogató vadászoknak.

Összefoglalás

A vadászok munkája messze túlmutat a vad elejtésén, mivel kulcsszerepet játszanak az ökológiai egyensúly fenntartásában, a természetvédelemben és vidéki közösségekben is. A populációszabályozás során a vadászok segítenek abban, hogy a vadlétszám ne szaporodjon túl, ezzel elkerülve a mezőgazdaságban, erdőkben elkövetett károkat, illetve különböző betegségeket is, mint például a veszettség, az afrikai sertéspestis vagy különböző szarvasagancs elváltozások. Az élőhelykezelés és természetvédelem során gyakran telepítenek itatókat, szózókat és gondozzák a vadak élőhelyét. Ez a tevékenységük nem csak a vadászható, hanem minden fajra jótékony hatással van. Egy ilyen módon jól karbantartott vadászterület biodiverzitása sokszor magasabb, mint egy kezeletlen, elhanyagolt élőhelyé. A vadászatból származó hús helyi, természetes és antibiotikummentes élelmiszerforrás, ráadásul az elejtett vad teljes egészében feldolgozásra kerülhet. A vadászat továbbá évezredek hagyománya a magyar vidék kultúrájának, számos ünnep, gasztronómiai esemény kapcsolódik hozzá szorosan, ebben pedig a vadászegyesületek valódi közösségformáló erőt képviselnek.

Vizsgálataink során arra a meglepő eredményre jutottunk, hogy 2023-ban minden, a kutatásban résztvevő vármegyei vadásztársaság veszteségesen zárt. A vadgazdálkodási szakemberek hiába végzik oly lelkiismeretesen a munkájukat, a természeti károkkal, társadalmi, politikai hatásokkal és a piaci árakkal nem mindig tudnak segítség nélkül megbirkózni.

Kulcsszavak: vadgazdálkodás, fenntarthatóság, gazdasági elemzés

Irodalom

Bezdán, A. J. (2013). A vadászati jog, annak gyakorlása és a vadásztársaságok, doktori értekezés, Szegedi Tudományegyetem

Forgó, I., Barna, S., Tóth, Cs., Vágvolgyi S. (2009). A gyepgazdálkodás problémái, természetvédelem vagy gazdálkodás. Gyepgazdálkodási Közlemények 7: 31–34.
<https://doi.org/10.55725/gygk/2009/7/1-2/10269>

Ésikné, Kocserha B. (2020). A vadásztársaságok működésének jogi és gazdasági aspektusai, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

Gyuresó, A., Kasza, Gy., Ózsvári, L. (2023). Az illegális vadászat elleni jogi szabályozás és a vadvédelem története Magyarországon, Állatorvostudományi Egyetem, Budapest
<https://doi.org/10.56385/magyallorv.2023.05.297-308>

Maylein, K. F. (2006). Die Jagd: Funktion und Raum Ursachen, Prozesse und Wirkungen funktionalen Wandels der Jagd, Universität Konstanz, Geisteswissenschaftliche Sektion, Fachbereich Geschichte und Soziologie

Мелиников, ВВ., Мелиников, ВК. (2007). Управление охотничьим хозяйством или охотой, Департамент охотничьего хозяйства Минсельхоза РФ., Москва

Pócsi, Sz. (2008). Nyírmada helynevei, Debreceni Egyetem, Magyar Nyelvészeti Tanszék

Zwillinger, D. L. (2016). Vadásztársaságok alapítása, működése, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

Internet 1. https://jogkodex.hu/jsz/vtv_1996_55_torveny_8967254

Internet 2. <https://omvk.hu/jogszabalyok/>

Internet 3. <https://forest.gov.ua/napryamki-diyalnosti/mislivske-gospodarstvo-main>

ECONOMIC ANALYSIS OF SELECTED HUNTING ASSOCIATIONS IN SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG COUNTY

¹Szabolcs Vigh, ¹Boglárka Veres

¹University of Nyíregyháza, Institute of Engineering and Agricultural Sciences,
H-4400 Nyíregyháza, Sóstói Str. 31/b.
vigh.szabolcs@nye.hu

Summary

The work of hunters extends far beyond the harvesting of game, as they play a crucial role in maintaining ecological balance, nature conservation, and supporting rural communities. Through population control, hunters help prevent wildlife overpopulation, thereby mitigating damages to agriculture and forestry, as well as curbing the spread of various diseases such as rabies, African swine fever, or different antler deformities.

In terms of habitat management and nature conservation, they frequently install watering points and salt licks, while actively managing wildlife habitats. These activities benefit not only harvestable game but all co-occurring species. Consequently, the biodiversity of a well-maintained hunting ground is often higher than that of an unmanaged, neglected habitat. Furthermore, game meat derived from hunting serves as a local, natural, and antibiotic-free food source, with the harvested game being fully utilized. Hunting is also a millennial tradition within the culture of the Hungarian countryside, closely tied to numerous festivals and gastronomic events, wherein hunting associations represent a genuine community-building force.

Through our investigations, we arrived at the surprising conclusion that in 2023, every county hunting association participating in the study closed the financial year with a deficit. Despite wildlife management professionals performing their duties with the utmost conscientiousness, they cannot always cope with natural damages, socio-political impacts, and market prices without external assistance.

Keywords: wildlife management, sustainability, economic analysis